

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ІМПЛІЦИТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗБІРЦІ ЕСЕЇВ АРТЕМА ЧЕХА «ТОЧКА НУЛЬ» (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОГО ТА АНГЛІЙСЬКОГО ПЕРЕКЛАДІВ)

Олексишина Л. Г.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології та перекладу
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, Україна
orcid.org/0000-0002-7946-3563
l.oleksyshyna@chnu.edu.ua*

Яремчук Н. В.

*магістр спеціальності «Німецька мова і література та англійська мова»
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, Україна
orcid.org/0009-0003-2607-3400
yaremchuk.nataliia@chnu.edu.ua*

Ключові слова: *імпліцитність, декодування, способи перекладу, описовий переклад, аналіз, авторський стиль.*

Статтю присвячено вивченню способів перекладу імпліцитної інформації у збірці есеїв Артема Чеха «Точка нуль». Мета роботи полягає у виявленні особливостей відтворення імпліцитної інформації в англійському (Absolute Zero) та німецькому (Nullpunkt) перекладах. Для досягнення результатів було застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні лінгвістичні дослідницькі методи, а саме: емпіричний, загальнологічні методи, такі як аналіз та синтез, узагальнення, а також дефінітивний метод, які сприяли продуктивному та результативному збору теоретичного матеріалу, на основі якого і базувалося подальше дослідження. Було застосовано контекстуально-інтерпретаційний метод, мета якого полягає у реконструкції авторського задуму, мотивів і цілей, загального змісту тощо, а також порівняльно-перекладознавчий аналіз.

У роботі проаналізовано теоретичні засади перекладу імпліцитної інформації в тексті. Розглянуто способи перекладу, які найчастіше траплялися у перекладах збірки есеїв «Точка нуль», та висвітлено їх значення. Окрему увагу дослідники звернули на збереження авторського стилю під час перекладу, передачу змісту та стилістичного забарвлення, а також перекладу реалій та їх адаптації для іноземного читача. Проведено аналіз фрагментів перекладу художнього твору з української мови німецькою та англійською. Здійснено порівняльну характеристику двох перекладів та виявлено, що для з'ясування мотивів твору та правильного розуміння контексту перекладач повинен ознайомитися з культурною специфікою вживання тих чи інших слів, оцінити готовність читача декодувати імпліцитну інформацію та згідно з цим вибрати правильну стратегію для перекладу.

У результаті дослідження було виявлено та проаналізовано стратегії, способи та труднощі перекладу. Встановлено тяжіння до використання описового перекладу в обох мовах перекладу, використання приміток задля пояснення імпліцитної інформації у німецькому перекладі та їх відсутність у англійському варіанті. Також було виявлено тенденцію до нейтралізації у англійському перекладі.

**WAYS OF TRANSLATING OF IMPLICIT INFORMATION
IN THE COLLECTION OF ESSAYS “ABSOLUTE ZERO” BY ARTEM CHEKH
(BASED ON THE GERMAN AND THE ENGLISH TRANSLATIONS)**

Oleksyshyna L. H.

PhD (Philology),

Associate Professor at the Department of Germanic Philology and Translation

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Kotsyubynskogo str., 2, Chernivtsi, Ukraine

orcid.org/0000-0002-7946-3563

l.oleksyshyna@chnu.edu.ua

Yaremchuk N. V.

*Master's Degree Student at the Department of Germanic Philology
and Translation*

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Kotsyubynskogo str., 2, Chernivtsi, Ukraine

orcid.org/0009-0003-2607-3400

yaremchuk.nataliia@chnu.edu.ua

Key words: *implication, decoding, translation methods, descriptive translation, analysis, author's style.*

The article is devoted to the study of the ways of translating implicit information in the collection of essays by Artem Chekh “Absolute Zero”. The purpose of the study is to analyze and identify the peculiarities of reproduction and translation of implicit information in English “Absolute Zero” and German “Nullpunkt” translations. Both general scientific and special linguistic research methods were used in the study. Among the research methods used were the empirical method, general logical methods, such as analysis and synthesis, generalization, and the definitional method, which contributed to the productive and effective collection of theoretical material on which further research was based. In addition, the contextual-interpretative method was used, the purpose of which is to reconstruct the author's intention, motives and goals, general content, etc., as well as comparative and translational analysis. The article analyses the theoretical foundations of translation of implicit information in a text. The methods of translation that were most often used in the translations of the collection of essays “Absolute Zero” are considered and their definitions are highlighted. Particular attention was paid to the preservation of the author's style in translation, the transmission of the content and stylistic coloring and realities or their adaptation to a foreign reader. The article analyses fragments of a translation of a work of fiction from Ukrainian into German and English. A comparative description of the two translations is made and it is found that the translator must get acquainted with the cultural specifics of the use of certain words, assess the reader's readiness to decode implicit information and, accordingly, choose the right strategy for translation.

The study has identified and analyzed translation strategies, methods and difficulties. The tendency to use descriptive translation in both languages, the use of notes to explain implicit information in the German translation and their absence in the English version was identified. A tendency towards neutralization in the English translation was also identified.

Постановка проблеми. Відсутність єдиної класифікації та трактування поняття імпліцитності, а також труднощі відтворення імпліцитної

інформації іноземними мовами у художніх творах зумовили актуальність нашого дослідження. Вона полягає у важливості дослідження поняття

імпліцитності, зокрема у творах сучасної української літератури, а саме на основі збірки есеїв Артема Чеха «Точка нуль» та її німецькому перекладі у виконанні Alexander Kratochvil і Maria Weissenböck та англійському перекладі, здійсненому Olena Jennings і Оксаною Луцишиною.

Наявність у тексті оригіналу імпліцитної інформації ставить перед перекладачем непросте завдання – досягнути максимальної адекватності її декодування та відтворення мовою перекладу.

При цьому варто враховувати та розмежовувати поняття «еквівалентність» та «адекватність», які використовуються в теорії та практиці перекладу. За словами дослідниці Н. Башук, ці два терміни є схожими, проте вчені розмежовують їх та вкладають у них різний зміст [Башук, 2017, с. 123]. Адекватний переклад враховує як змістову, так і прагматичну еквівалентність, не порушуючи при цьому норм і залишаючи без змін суть тексту. Адекватний та повноцінний переклад передбачає відтворення співвідношення змісту і форми вихідного тексту шляхом передачі його особливостей або створення функціональних еквівалентів. Він забезпечує рівновагу між цілим і окремим, визначаючи специфіку твору [Балахтар, 2011].

Еквівалентність у контексті перекладу означає збереження відносної рівності інформації, що міститься в оригіналі та перекладі, включаючи зміст, семантику, стилістику та функціонально-комунікативне значення. Варто наголосити на тому, що еквівалентність оригіналу і перекладу – це спільність розуміння тексту з точки зору інформації, включаючи й ту, що впливає на розум і почуття реципієнта і яка не тільки експліцитно виражена в тексті, але й імпліцитно віднесена до підтексту [Балахтар, 2011].

Однією з найвідоміших концепцій еквівалентності перекладу є концепція американського теоретика перекладу Ю. Найди, який виділяє два типи еквівалентності: формальну та динамічну [Nida, 1964].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даючи визначення самому терміну «імпліцитність», ми одразу натикаємося на розбіжності трактування цього мовного явища. Велика кількість дослідників поняття «імпліцитність» висувують свої бачення, що спричиняє численні варіанти трактування цього терміна. На думку Н.Я. Іванишин, імпліцитність – це універсальна категорія мови і мовлення, значення якої виявляється через взаємозв'язок із відповідними експліцитними одиницями. Це інтерпарадигмальний феномен, що поєднує в одній семантичній площині логіко-філософські, психологічні та лінгвістичні чинники [Іванишин, 2011, с. 12–17]. Водночас інші дослідники вважають, що імпліцитність – це зміст, виражений особливим чином,

тож він не може бути нічим не вираженим [Бацевич, 2004, с. 179], що надає йому вербально-матеріального підґрунтя. Маркерами для вираження імпліцитного змісту можуть бути, наприклад, слова суб'єктивного вираження того, що здалося: неначе, мовби, ніби та ін.

Втім, на нашу думку, імпліцитна інформація у тексті необов'язково повинна містити тексто-матеріальні маркери, які вказують на те, що інформація потребує додаткового осмислення чи умовиводів. Імпліцитний зміст – це зміст, що може існувати без вербальної форми та залежить від багатьох факторів.

Об'єктом нашого дослідження виступили імпліцитні елементи у збірці есеїв Артема Чеха «Точка нуль» та у її німецькому (“Nullpunkt”) та англійському (“Absolute Zero”) перекладах. **Предмет** дослідження – вияв імпліцитності у збірці есеїв Артема Чеха «Точка нуль» та її відтворення у німецькому та англійському перекладах. **Метою** дослідження є вивчення особливостей декодування та відтворення імпліцитної інформації у збірці есеїв Артема Чеха «Точка нуль», а також виявленні особливостей перекладу у німецькому та англійському варіантах твору.

Перед нами стояли такі **завдання**: 1) визначити поняття імпліцитності у контексті мово- та літературознавства; 2) на основі теоретичного матеріалу виявити та класифікувати імпліцитні елементи у збірці есеїв «Точка нуль»; 3) проаналізувати ступінь відтворення імпліцитності у німецькому та англійському перекладах; 4) виявити особливості перекладу імпліцитних елементів та дати оцінку ефективності та повноти їхньої передачі у текстах перекладу.

Виклад основного матеріалу. Для дослідження імпліцитності у збірці есеїв Артема Чеха «Точка нуль» та її відтворення у німецькому (“Nullpunkt”) та англійському (“Absolute Zero”) перекладах було застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні лінгвістичні методи дослідження, а саме дослідження було розділено на три етапи: перший етап (доперекладознавчий), другий етап (перекладознавчий) та третій етап (результати перекладознавчого дослідження).

Підходячи ближче до перекладу імпліцитної інформації у тексті, дослідниця О. Павленко наголошує на важливості повної ідентифікації національно-культурної спадщини тексту оригіналу в процесі художнього перекладу. Вона вважає, що це ключовий аспект для досягнення якісного і гармонійного перекладу. Одна з її основних ідей полягає в тому, що переклад, як «інструмент культурного посередництва», завжди піддається змінам і вимагає від перекладача здатності переходити від однієї лінгвокультурної моделі до іншої. Також важливо мати посередницькі нави-

чки, необхідні для відображення відмінностей у сприйнятті реальності з урахуванням національного та соціального контекстів [Павленко, 2015, с. 63]. Саме ця ідея і співвідноситься з потребою декодування імпліцитної інформації тексту оригіналу.

Це передбачає інтерпретацію перекладацьких очікувань та намірів через осягнення і сприйняття іншої культури задля досягнення розуміння екстралінгвістичних «знань» вихідної культури, яка враховує очікування та наміри потенційних реципієнтів перекладу [Павленко, 2015, с. 63].

Відтворення імпліцитного значення у перекладі ґрунтується на складному алгоритмі перекладацьких дій, що складається з двох етапів: виявленні імпліцитних значень і пошуку перекладацького рішення [Баклан, 2016, с. 87].

Розпізнавання імпліцитних значень у тексті є першим кроком до їхнього розуміння, що є необхідною складовою частиною створення адекватного перекладу. Відтворення імпліцитності у перекладі вимагає складного процесу, що базується на аналізі вихідного тексту перекладачем. На цій стадії відбувається вибірка фрагментів тексту, що містять у собі імпліцитні значення [Баклан, 2016, с. 65].

На думку авторки Ути Барбари Шиллі, імпліцитність означає, що елементи тексту мають культурно-специфічну додаткову цінність, яка не потребує експлікації, а розкриває своє значення невисловлено. Це елементи віртуальної комунікації між автором і його читачами, яка, звісно, працює лише тоді, коли обидва належать до одного культурного контексту в часі та просторі. У випадку художнього перекладу імпліцитна комунікація модифікується міжкультурним виміром. Йдеться не лише про лінгвістичні трансформації, а й про різні світи інтерпретації [Schilly, 2004].

З цієї тези випливає наслідок, який тісно пов'язаний з мистецтвом перекладу: для перекладача, який не тільки хоче передати текст дослівно, але й хоче діяти як культурний посередник, важливо одне: твір, що перекладається, повинен бути проаналізований на основі знання вихідної культури. При цьому слід виявити наявність імпліцитної інформації в тексті і перекладач повинен спробувати включити цю імпліцитність у текст перекладу. Звичайно, не слід забувати, що перекладач має певні обмеження. Б. Шиллі [Schilly, 2004, с. 2] стверджує, що «по-перше, цільова мова і культура накладають обмежені можливості вираження. А по-друге, з літературно-естетичної точки зору постає питання, чи імпліцитний рівень вираження може бути винесений на поверхню тексту, і якщо так, то якою мірою».

На думку В. Коллера, частина проблеми культурного перекладу може полягати в тому, що

автор оригінального тексту спирається на припущення про знання, які присутні у читачів його культури, які можуть при цьому бути відсутніми у читачів тексту перекладу. Автор може залишити багато речей «несказаними», вираженими імпліцитно. Тоді під час перекладу перекладач стикається з питанням, чи повинен він і яким чином зробити імпліцитно не до кінця зрозумілі елементи експліцитними в перекладі, тобто яку інформацію він повинен надати в тексті, щоб зробити його зрозумілим і водночас все ще читабельним [Koller, 2004, с. 115].

Збереження імпліцитної інформації у тексті перекладу полягає у спільності фонових знань та можливості виведення імпліцитної інформації з тексту перекладу. У разі неможливості збереження імпліцитності у перекладі через значні розбіжності у сприйнятті тексту носіями мови перекладу застосовується експлікація. У результаті відбувається вербалізація імпліцитного змісту [Баклан, 2014]. Експлікація переводить приховану, фонову, імпліцитну інформацію у «відкритий текст» і змінює модальність висловлювання та його структуру. У намірі передати заплановану імпліцитність оригіналу експлікація виникає внаслідок прагматичних обставин, таких як відсутність у адресата необхідних попередніх уявлень та фонових знань [Чрділелі, 2015]. На думку Т. Чрділелі, збереження імпліцитного змісту у перекладі є дуже важливим, адже саме він відповідає та передає комунікативний намір автора, який насамперед спрямований на прихований вплив на читача. Тож опущення чи неврахування такої інформації збіднює переклад [Чрділелі, 2015, с. 450].

Проаналізувавши вище наведену інформацію, можемо виділити перший варіант перекладу імпліцитної інформації у тексті, а саме її експлікацію, до якої може вдатися перекладач. Таким чином, експлікація належить до перекладацької стратегії, яку можна застосувати, працюючи з імпліцитним змістом. При цьому також важливо розуміти, що означає термін «експлікація».

Згідно з Р. Вайсброд, експлікація – це процес, за допомогою якого імпліцитний зміст виражається словами [Weissbrod, 1992, с. 153]. Експлікація не обов'язково, як іноді помилково припускають, стає видимою через додавання слів (кількісний критерій), але також може відбуватися шляхом їх заміни на більш точні (якісний критерій) [Gumul, 2006, с. 176].

Сприймаючи експлікацію як загальний термін для позначення декількох способів перекладу, ми можемо розділити її також на інші способи, які таким чином інакшим способом розкривають суть написаного автором у тексті задля розуміння задуму та сенсу цільовим читачем. Отож, експлікацію можна додатково поділити на описовий

метод, метод додавання та використання перекладачем приміток. Використовуючи будь-який з цих способів під час перекладу, те, що було прихованим у тексті оригіналу, стає явним у тексті перекладу. Далі розглянемо кожен спосіб детальніше.

Описовий переклад – це відтворення мовних одиниць описово, вільними, нефіксованими словосполученнями, які утворюються на рівні мови або монологією і семантично – а іноді і стилістично – є подібними до виразів оригіналу [Cherurna, 2023, с. 177].

За допомогою описового перекладу можна легко передати будь-яку безеквівалентну або культурно-специфічну лексику, пояснивши та розкривши її шляхом використання розгорнутих словосполучень чи речень. Та у такого прийому також є певні недоліки, а саме його громіздкість та здебільшого значна різниця у кількісному показнику між текстом оригіналу та перекладу, що також може впливати на сприйняття тексту читачем.

Наприклад: «*A potom z osoblivim shikom, ..., proixat'isia v kostopil'skij marshrutci*» [Чех, 2017, с. 18]. / «*And then it feels like a special kind of chic to ride in a marshrutka, a crowded minibus that is the only means of transportation in some areas of the city...*» [Chekh, 2020, с. 24].

Завдяки цьому прикладу можемо побачити, як змінюється кількісний показник слів у реченні, але при цьому пояснюється та розкривається значення оригінального слова, що позначає явище, відсутнє у мові перекладу. Тоді як у німецькому перекладі перекладач вдається до приміток, щоб детальніше пояснити суть вище наведеного явища, знайомого українському читачу.

«*Danach nimmt man halb ohnmächtig die Kostopil-Marschrutka*...*» [Tschech, 2022, с. 16].

Наступним прийомом у перекладі є додавання. Додавання – це процес граматичної трансформації, що призводить до збільшення кількості слів у реченні в перекладі, для того, щоб експліцитно виразити те, що було відображено в оригіналі та не може бути повністю відтворено у перекладі або ж, на думку перекладача, не до кінця може бути сприйнятим читачем.

Наприклад: «*A vreshi voprosiv zvil'nennia na chotiri dni – sorokovini po bat'ku*» [Чех, 2017, с. 20]. / «*Dann bat er um vier Tage Ausgang, sein Vater war vierzig Tage zuvor gestorben*» [Tschech, 2022, с. 17].

Оскільки у німецькій культурі не існує такої особливості, як вшанування пам'яті померлого на сороковий день, перекладачеві довелося розкрити це поняття в тексті, додавши до нього декілька інших слів, що могли б пояснити термін «сороковини». Тоді як у нижче наведеному англійському прикладі було застосовано описовий переклад.

«*And then he asked for a leave for four days, to commemorate forty days of the passing of his father, an important occasion for a religious person*» [Chekh, 2020, с. 25].

Часто під час перекладу культурно-специфічних термінів, власних назв тощо перекладач може використати примітки задля більш розгорнутого пояснення, яке при цьому не буде впливати на сам текст, сам термін буде збережено, але додаткове пояснення надаватиметься внизу сторінки або ж наприкінці книги. Такий спосіб перекладу зберігає експресивне, стилістичне та культурне забарвлення тексту, але при цьому дає можливість читачу точно зрозуміти, про що йдеться та що автор мав на увазі. Сюди часто належать історичні чи культурні явища, які є знайомими для адресата, для якого початково писався текст, але які є зовсім незнайомими іноземному читачу. Такий спосіб перекладу, на нашу думку, є дуже доречним, адже допомагає повноцінно донести задум автора, не нейтралізуючи та не опускаючи його.

Наприклад: «*Що це за чорна гвардія, що це за махновсько-григор'євська рвань?*» [Чех, 2017, с. 13]. / «*Was für eine schwarze Garde ist das, was für eine anarchistische Machno-Bagage?**» [Tschech, 2022, с. 11].

Чому перекладач вдається до такого способу перекладу, залишаючи примітки до певних термінів? Українському читачу, який знайомий з історією своєї країни, повинно бути відомо, хто такий Махно, звідки і пішов прикметник *махновський*. Саме завдяки цьому ми і можемо зрозуміти, що автор мав на увазі, а саме: що група солдатів, яких мобілізували, має вигляд анархістично-повстанського об'єднання. Тоді як для німецького читача цей вираз буде абсолютно незрозумілим. У німецькому перекладі наприкінці книги перекладач зробив примітку, пояснивши найважливішу інформацію, якої має вистачити для того, щоб зрозуміти задум автора у вище наведеному реченні.

Всі ці перекладацькі прийоми належать до експлікації, тобто тих прийомів, які не сприяють збереженню імпліцитної інформації у тексті, а розкривають її, роблячи доступнішою та зрозумілішою для іноземного читача. Розглянемо способи та прийоми перекладу, які, навпаки, сприяють збереженню прихованої інформації у тексті.

До прийомів перекладу, які так чи інакше зберігають та передають імпліцитну інформацію у тексті, ми віднесли переклад за допомогою еквівалентів, калькування та транскодування (транслітерація та транскрипція).

Переклад за допомогою еквіваленту – це переклад, під час якого у мові перекладу підбирається слово, що повністю відповідає змісту та стилістичному забарвленню слова у мові оригіналу.

Наприклад: «Тільки, будь ласка, без *горючого*» [Чех, 2017, с. 9] / «*Nur, Jungs, bitte keinen Fusel*» [Tschech, 2022, с. 8] / «*Just please no hooch, guys*» [Chekh, 2020, с. 15].

У вище наведених прикладах переклад було здійснено за допомогою еквівалентів, які повністю передають зміст та стилістичне забарвлення тексту оригіналу.

Ще одним поширеним перекладацьким способом є калькування. Калькування – це спосіб перекладу, за якого слово або словосполучення перекладаються шляхом заміни їх складових частин на еквівалентні у мові перекладу та їх об'єднанням без будь-яких змін. Метою калькування є створення нового слова або словосполучення в мові перекладу, яке повторює структуру оригінальної лексичної одиниці та передає її значення.

Широке застосування калькування спостерігається у сталих та складних словосполученнях. Труднощі, які можуть виникнути під час перекладу таких виразів, часто вирішуються за допомогою калькування зі зміною порядку компонентів словосполучення.

Частота використання калькування пояснюється тим, що кожному елементу словосполучення в мові оригіналу відповідає один елемент словосполучення в мові перекладу, що відображає принцип економії мовних засобів [Бараненкова і Литвин, 2014, с. 7].

Наприклад: «*Це двохсот!*» [Чех, 2017, с. 16]. / «*Ab zu den Zweihundert!*» [Tschech, 2022, с. 14]. / «*These are The Two Hundred!*» [Chekh, 2020, с. 22].

При цьому іноземному читачу не буде зрозуміло, що цей термін означає, адже це військовий сленг, що виник в українській мові. Отож, перекладач повинен вирішити, як перекласти ці слова: залишити так, як є, чи експлікувати їх, тобто пояснити їх значення за допомогою описового перекладу, приміток чи додавання.

Окрім цього, варто виділити також прийоми перекладу, які не можна віднести ні до категорії експлікації, ні до категорії способів, які сприяють збереженню імпліцитності. Часто перекладачі також вдаються до таких прийомів, як нейтралізація та опущення.

Нейтралізація – це перекладацький прийом, який полягає у заміні стилістично забарвлених лексичних одиниць на нейтральні. Використовуючи цей прийом, перекладач повинен спиратися на культурно-емоційні розбіжності читачів та їх готовність зрозуміти чи не зрозуміти стилістично забарвлену лексику з тексту оригіналу. Перекладач, що застосовує нейтралізацію, тяжіє до стратегії одомашнення тексту, та прагне, щоб переклад був зрозумілішим іноземному читачу та не потребував додаткових роз'яснень. Однак у такого прийому є низка негативних наслідків.

Наприклад, часте застосування нейтралізації може призвести до втрати національного колориту та емоційного забарвлення твору, зникнення експресивності та акцентованості тексту [Воробкало і Сітко, 2019, с. 134].

Як приклад хочемо навести такі фрагменти: «*Як кажуть на Прикарпатті, псові нема віри*» [Чех, 2017, с. 19]. / «*Ein Sprichwort des Karpatenvorlandes besagt, dass man einem Hund nicht trauen kann*» [Tschech, 2022, с. 17]. / «*The natural instinct would be not to return*» [Chekh, 2020, с. 25].

Як можемо бачити, у німецькому фрагменті перекладач повністю передав те, що написав автор, зберігши національний колорит тексту. Тоді як у англійському перекладі можемо спостерігати явище нейтралізації, де перекладач опустил *Прикарпаття* та розкрив суть самої приказки, передавши її зміст, але не стилістичну та синтаксичну форми.

Висновки. Отже, під час наукової розвідки нам вдалося дослідити імпліцитну інформацію у збірці есеїв А. Чеха «Точка нуль» та її відтворення у перекладах. Ми виявили та класифікували імпліцитні елементи та їх переклад у німецькому та англійському варіантах. Узагальнюючи, можемо сказати, що передача імпліцитності у текстах перекладу є дуже важливою, адже сприяє збереженню культурного та емоційного забарвлення твору та передачі авторського стилю.

До основних способів відтворення імпліцитної інформації іншою мовою можемо віднести експлікацію (описовий переклад, додавання, примітки), еквівалентний переклад, калькування, транскодування та нейтралізацію.

Аналізуючи та порівнюючи німецький та англійський переклади, ми дійшли висновку, що німецький переклад твору тяжіє до повноцінного збереження авторського стилю, імпліцитної інформації та стилістичного забарвлення, використовуючи стратегію відчуження, тоді як англійський переклад тяжіє до стратегії одомашнення, роблячи текст зрозумілішим для англомовного читача.

На перспективу ми маємо намір застосовувати різні методи дослідження імпліцитності в творах Артема Чеха та відтворенні її у перекладах, а саме: визначити ключові теми та мотиви у творчості автора; дослідити мовні засоби, які використовує автор для передачі прихованих смислів (метафори, алюзії, іронію, підтекст), та співвіднесеність цих мовних засобів мовам перекладу; інтерпретувати імпліцитну інформацію з урахуванням історичного, соціокультурного контексту та прослідкувати відмінності відтворення імпліцитної інформації у діахронії.

Поєднання цих методів може дати глибше розуміння того, як імпліцитна інформація передається та сприймається в художньому тексті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баклан І. Засоби відтворення маніпулятивної імпліцитності у перекладі ділового дискурсу (на матеріалі німецькомовних рекламних листів). *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2014. № 30. С. 7–15.
2. Баклан І.М. Відтворення імпліцитності у перекладі текстів німецькомовного офіційно-ділового дискурсу : дис. канд. філол. наук. Київ, 2016. 206 с.
3. Балахтар В.В., Балахтар К.С. Адекватність та еквівалентність перекладу. «*Спецпроект: аналіз наукових досліджень*» : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2011. С. 28–33. URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm> (дата звернення: 15.04.2024).
4. Бараненкова Н.А., Литвин С.В. Експлікація як спосіб перекладу безеквівалентної лексики науково-технічного стилю. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2014. № 4. С. 6–13.
5. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Акад., 2004. 344 с.
6. Башук Н.П. Еквівалентність та адекватність перекладу науково-технічних текстів. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2017. С. 122–126.
7. Воробкало В.В., Сітко А.В. Причини застосування перекладацької стратегії нейтралізації. *Translation and interpretation studies*, м. Венеція, 27–28 груд. 2019 р. С. 131–134.
8. Іванишин Н.Я. Ознаки імпліцитності як мовної категорії. *Лінгвістичні студії* : збірник наукових праць Донецького національного університету. 2011. № 22. С. 12–17.
9. Павленко О.Г. Розмикання меж... (Авторські концепції перекладацтва другої половини ХХ століття: компаративний аспект) : монографія. Київ : Логос, 2015. 452 с.
10. Попович Ю.О. Відтворення маркерів соціального статусу літературного персонажа в перекладі (на матеріалі українських перекладів британських художніх творів ХІХ століття) : автореф. дис. канд. філол. наук. Херсон, 2017. 21 с.
11. Чех А. Точка нуль. Чернівці : Вид. Померанцев С., 2023. 216 с.
12. Чрділелі Т. Імпліцитність у публіцистиці як проблема перекладу. *Теоретична і дидактична філологія*. 2015. № 20. С. 446–457.
13. Chekh A. Absolute Zero. Glagoslav Publication, 2020. 191 p.
14. Cherpurna Z.V. Phraselogische wörtliche Übersetzung aus dem Deutschen ins Ukrainische. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2023. Vol. 3, No. 59. P. 176–179.
15. Gumul E. Explications in simultaneous interpreting: a strategy or a byproduct of language mediation? *Across Languages and Cultures*. 2006. Vol. 7, No. 2. P. 171–190.
16. Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft. Wiebelsheim : Quelle & Meyer, 2004. 409 p.
17. Nida E. Toward a Science of Translating. With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden : Brill, 1964. 331 p.
18. Nida E., Taber C. The Theory and Practice of Translation. Leiden : The united bible societies, 1989. 219 p.
19. Schilly U. B. Literarische Übersetzung als interkulturelle Kommunikation. *Internet-Zeitschrift für Kulturwissenschaften*. 2004. No. 15. URL: http://www.inst.at/trans/15Nr/07_2/schilly15.htm (дата звернення: 12.04.2024).
20. Tschech A. Nullpunkt. Wuppertal : Acro Verlag, 2022. 196 S.
21. Weissbrod R. Explication in translation of prose fiction from English into hebrew as a function of norms. *Multilingua*. 1992. Vol. 11, No. 2. P. 153–171.

REFERENCES

1. Baklan, I. (2014) Zasoby vidtvorennia manipulyativnoi implitsynosti u perekladі dilovoho dyskursu (na materialі nimetskomovnykh reklamnykh lystiv) [The ways of reproducing manipulative implicitness in the translation of business discourse (based on German-language advertising letters)]. *Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh*. № 30. Pp. 7–15.
2. Baklan, I.M. (2016) Vidtvorennia implitsynosti u perekladі tekstiv nimetskomovnoho ofitsiino-dilovoho dyskursu [Recreating implicitness in the translation of German-language official business discourse]: dys. kand. filol. nauk. Kyiv. 206 p.
3. Balakhtar, V.V., Balakhtar, K.S. (2011) Adekvatnist ta ekvivalentnist perekladu. «Spetsproekt: analiz naukovykh doslidzhen» [Adequacy and equivalence of translation. “Special project: analysis of scientific research”]: mater. IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Kyiv. Pp. 28–33. Retrieved from: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm>.
4. Baranenkova, N.A., Lytvyn, S.V. (2014) Eksplykatsiia yak sposib perekladu bezekvivalentnoi leksyky nauково-tekhnichnoho styliu [Explication as a way of translating non-equivalent vocabulary of scientific and technical style]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy “Kyivskiy politekhnichnyi instytut”*. № 4. Pp. 6–13.

5. Batsevych, F.S. (2004) *Osnovy komunikatyvnoi linhivistyky* [Fundamentals of communicative linguistics]: pidruchnyk. Kyiv: Akad. 344 p.
6. Bashchuk, N.P. (2017) Ekvivalentnist ta adekvatnist perekladu naukovykh tekstiv [Equivalence and adequacy of translation of scientific and technical texts]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia*. Pp. 122–126.
7. Vorobkalo, V.V., Sitko, A.V. (2019) Prychyny zastosuvannia perekladatskoi stratehii neitralizatsii [Reasons for using the translation strategy of neutralization]. *Translation and interpretation studies*, m. Venice, 27–28 Dec. Pp. 131–134.
8. Ivanyshyn, N. (2011) Oznaky implitsynosti yak movnoi katehorii [Signs of implicitness as a linguistic category]. *Linhivistychni studii: zbirnyk naukovykh prats Donetskoho natsionalnoho universytetu*. № 22. Pp. 12–17.
9. Pavlenko, O.H. (2015) Rozmykannia mezh... (Avtorski kontseptsii perekladatstva druhoi polovyny XX stolittia: komparatyvnyi aspekt) [Breaking the Boundaries... (Author's Concepts of Translation in the Second Half of the Twentieth Century: A Comparative Aspect)]: monohrafiia. Kyiv: Lohos. 452 p.
10. Popovych, Y.O. (2017) Vidtvorennia markeriv sotsialnoho statusu literaturnoho personazha v perekladi (na materialy ukrainskykh perekladiv brytanskykh khudozhnykh tvoriv XIX stolittia) [Reproduction of Markers of a Literary Character's Social Status in Translation (Based on Ukrainian Translations of British Fiction of the Nineteenth Century)]: avtoref. dys. kand. filol. nauk. Kherson. 21 p.
11. Chekh, A. (2023) *Tochka nul*. Chernivtsi: Vyd. Pomerantsev S. 216 p.
12. Chrdileli, T. (2015) Implitsytnist u publitsystytsi yak problema perekladu [Implicitness in journalism as a problem of translation]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia*. № 20. Pp. 446–457.
13. Chekh, A. (2020) *Absolute Zero*. Glagoslav Publication. 191 p.
14. Chepurna, Z.V. (2023) Phraselogische wörtliche Übersetzung aus dem Deutschen ins Ukrainische. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Vol. 3, No. 59. P. 176–179.
15. Gumul, E. (2006) Explicitions in simultaneous interpreting: a strategy or a byproduct of language mediation? *Across Languages and Cultures*. Vol. 7, No. 2. P. 171–190.
16. Koller, W. (2004) *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Wiebelsheim: Quelle & Meyer. 409 p.
17. Nida, E. (1964) *Toward a Science of Translating. With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*. Leiden: Brill. 331 p.
18. Nida, E., Taber, C. (1989) *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: The united bible societies. 219 p.
19. Schilly, U.B. (2004) Literarische Übersetzung als interkulturelle Kommunikation. *Internet-Zeitschrift für Kulturwissenschaften*. No. 15.
20. Tschech, A. (2022) *Nullpunkt*. Wuppertal: Acro Verlag. 196 S.
21. Weissbrod, R. (1992) Explication in translation of prose fiction from English into hebrew as a function of norms. *Multilingua*. Vol. 11, No. 2. P. 153–171.